

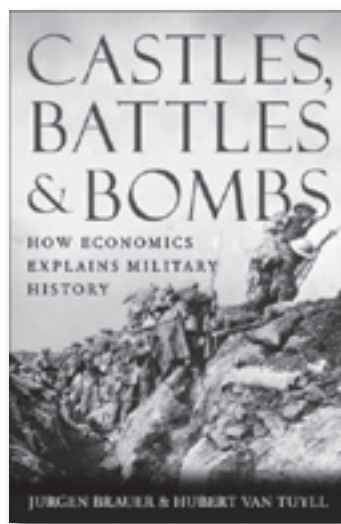
De redactie nodigt lezers uit boeken te recenseren voor deze rubriek

In dit boek wordt met een economische invalshoek gekeken naar de militaire geschiedenis. De auteurs passen de economische principes van toe- en afnemende meeropbrengsten, marginale kosten, opportuïteitskosten, substitutie en asymmetrische informatie toe op een aantal militaire episodes. Elk hoofdstuk wordt afgesloten met een matrix waarin de principes worden toegepast op vijf inputvariabelen: arbeid, logistiek, technologie, planning en operaties.

Drijvende kracht voor kastelenbouw van 1000 tot 1300 waren de hoge kosten van het alternatief: een veldleger. Het was goedkoper om te investeren in fortificaties en van hieruit met een geringere personele inzet een gebied te verdedigen. In de late middeleeuwen werd door Italiaanse stadstaten gewerkt met huurlingen. De uitdaging voor de principaal was om controle te krijgen over de krijgshandelingen van deze agenten. Dit gebeurde enerzijds door prikkels via tijdelijke contracten, bonussen en pensioenvoorzieningen en anderzijds via informatievergaring, dat werd vormgegeven via informanten op het slagveld die direct rapporteerden aan de landheren en het tonen van bewijsstukken van verloren strijdmiddelen voordat tot vergoeding daarvan werd overgegaan. Door beide partijen werd bovendien concreet gewerkt aan reputatiebevordering, gericht op vermindering van verborgen karakteristieken. Militaire innovaties en natievorming waren bepalend voor de Europese veldslagen in de zeventiende en achttiende eeuw. De hierdoor optredende schaalvergroting maakte het mogelijk grotere gebieden of landen te overheersen.

Asymmetrische informatie bleek relevant in de Amerikaanse Burgeroorlog. Van beide kanten werden veel inspanningen verricht om aan informatie te komen, gestimuleerd door innovaties als de telegraaf en spoorwegen. Manipulatie leidde er echter toe dat de betrouwbaarheid van gevechtinformatie te wensen overliet. Bovendien leidden vooroordelen en persoonlijke ervaringen ertoe dat vervolgens de ene generaal wel tot krijgshandelingen overging en de andere juist niet. Het vergaren en juist interpreteren van informatie speelde in die tijd dus ook al een grote rol.

Navrant waren de afnemende meeropbrengsten van de geallieerde strategische bombardementen in de Tweede Wereldoorlog. Doel was het uitschakelen van de Duitse oorlogsindustrie. Uit verschillende indicatoren blijkt dat dit niet werd bereikt. In eerste instantie werden met name burgerdoelen geraakt en waren de geallieerde verliezen groot. In tweede instantie ging een extra kwantitatieve inzet

Brauer, D. en H. van Tuyl (2008) *Castles, battles and bombs*. Chicago: The University of Chicago Press.

samen met enig effect, maar uit maandgegevens blijkt geen verband tussen een extra inzet en een neerwaarts effect op de Duitse productie. Ook was er geen verband tussen de intensiteit van de bombardementen en het moreel in de getroffen steden. Er was dus niet of nauwelijks sprake van meeropbrengsten.

Aan de hand van de Franse uitgaven voor conventionele en nucleaire defensie in de jaren zestig worden de mogelijkheden voor substitutie geïllustreerd. Hieruit blijkt dat de toenemende nucleaire inzet inderdaad samen-

ging met minder conventionele investeringen, waarbij niet geheel helder is of hiermee een betere kosteneffectiviteit, *bang for the bug*, is bereikt. Machtspolitieke doelstellingen waren met name dominant.

Terrorismebestrijding leidt voor terroristen tot aanzienlijke kostenverhogingen. In het boek wordt een parallel gemaakt met belastingen. Net als bij fiscale maatregelen moet de overheid zich bij terrorismebestrijding vergewissen van het effect alsmede van mogelijkheden voor ontduiking en ontwijking door verplaatsing van activiteiten. Laatstgenoemde noopt tot internationale coördinatie.

Het boek is een goed voorbeeld van de uitbreiding van het imperium van economen, dit keer naar de krijgshistorie. Economen kan het aanspreken vanwege het brede toepassingsgebied van economische principes en als illustratie van de betekenis van innovaties op het terrein van communicatie en logistiek (Van Creveld, 2000). Een minder belicht aspect is het effect van militaire conflicten op de economische groei op lange termijn. Voorts is er een keuze gemaakt uit bepaalde episodes. Deze keuze wordt wel verantwoord, maar alternatieven als de oorlog in Vietnam (McNamara, 1995) waren ook mogelijk geweest. Recent is gewezen op parallellen tussen oorlogvoering en de financiële turbulentie (De Gruyter, 2009; Tett, 2009). Wellicht kunnen omgekeerd krijgshistorici een bijdrage leveren aan meer inzicht in de financiële crisis.

LITERATUUR

- Creveld, M. van (2000) *The art of war*. Londen: Cassel & Co.
Gruyter, C. de (2009) Oorlog voeren, maar dan met geld. *NRC Handelsblad*, 15 mei 2009.
McNamara, R.S. (1995) *In retrospect: the tragedy and lessons of Vietnam*. New York: Vintage Books.
Tett, G. (2009) *Fool's gold: how unrestrained greed corrupted a dream, shattered global markets and unleashed a catastrophe*. Londen: Little Brown.

PIET VAN DER GRAAFF

Secretaris Toezicht en Financiële Markten bij de Stichting voor Ondernemingspensioenfondsen